



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**Coloniae Munatianæ, 1665**

4 Debent jurata mutari, turpis si sint.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

alium esse constaret, ante diffinitivam tamen sententiam, ut supra monstratum est, nulli clericorum suorum ab eo liceret discedere. Constat ergo illicitum esse, quod Archidiaconus iuramento firmavit. Unde merito quaeritur, an debeat servari, vel non.

QVÆSTIO IV.

QVOD autem illicita iuramenta servari non debeant, in Toletano concilio 8. cap. 2. legitur: in quo sic statutum est.

C. I. ¶ Melius est vota, sicut promissionis non implere, quam crimen committere.

SI a publicis sacramentorum gestis (quod Deus avertat) a quibuslibet illicita, vel non extitisset b conditio allegata, quæ aut jugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissima virginis: nunquid non tolerabilius esset sulta promissionis vota rejicere, quam per inutilium promissorum custodiam, exhortendam criminum implere mensuram?

C. II. ¶ Aliquando non expedit promissum servare sacramentum.

Item Ambrosius de officiis, lib. 1. cap. 50.

EST etiam contra officium nonnunquam solvere promissum, sacramentum custodire: ut Herodes, d. qui juravit, quoniam, quicquid petrum esset, daret filia Herodiadis: & necem Ioannis praestitit, ne promissum negaret.

¶ Custodire] Adhuc est vox ista ex originali concilio Toletano, in quo refertur.

Item in sermone S. Augustini e. Episcopi de Decollatione S. Ioannis Baptiste, qui sic incipit: [Carn S. Evangelium legetur.]

C. III. ¶ Tretus fuit, quid David Nabal, sicut juraverat, non occiderit.

QVOD f. David iuramentum per sanguinis effusionem non implevit, major pietas fuit. Video i David pium hominem & sanctum in temerariam iurationem eecidisse, & maluisse non facere, quod iuraverat, quam iurationem suam suo hominis sanguine implere.

¶ Video] Hec sunt verba B. Augustini in eo sermone. Antecedentia autem videntur summa quadam: nec sunt apud Iuvenem, aut in Panormia.

C. IV. ¶ De eodem.

Idem ibid.

IVRAVIT g. David temere; sed non implevit iurationem majori pietate. ¶ Ecce sanctus David non quidem iratus sanguinem hominis fudit: sed eum falsam iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus: sed minus fuit illud in comparatione majoris. Nam per se ipsum appensum, magnum malum est, falsa iuratio.

C. V. ¶ Turpia vota servanda non sunt.

Item Isidorus in synonymis h. libro secundo 1.

IN i. nialis promissis rescinde fidem. In turpi voto mutata decretum: quod incaute vovisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.

¶ Secundo] Etiam B. Brantius in vita Isidori memorat duos synonymorum libros. Et in synonymis, quæ nuper cum aliis Isidori operibus sunt Parisiis impressa, facile locum haberet divisio in duos libros. Nam ex posteriore parte videtur sumptus libellus de norma vivendi, qui in eodem Parisiano codice habetur. Alter autem libellus de contemptu mundi, qui est ibidem, & antea Ant. verpia, & olim Venetia sub hoc titulo, Isidorus de homine, & ratione

a Ivo part. 12. c. 9. Panm. l. 3. c. 90. b al. exuisse conditio allegatur. Ibid. in Tolet. 8. c. Sent. 3. dist. 39. Ivo p. 12. c. 3. Panm. lib. 3. c. 91. d. Matth. 14. e. Sermon. 11. de sanctis, cuius principium est. [Propter hanc.] f. Sent. 16. Ivo p. 12. c. 11. Pan. l. 3. c. 92. g. Sent. 16. Ivo ibid. Panm. l. 3. c. 93. h. Cap. de mendacio in impresso Parisiis. i. Ivo p. 12. c. 12. In Tolet. 8. c. 2. & in Tribur. c. 21.

descente, & de homine ratione consolante, impressum, videtur epitome quadam synonymorum.

C. VI. ¶ Non est observandum iuramentum, quo malum incaute promittitur.

Item Beda in homil. a. 44. in Natal. Decollationis S. Ioannis.

SI b aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod observatum peiorem vergat in exitum, libere illud consilio salubriore mutandum noverimus, ac magis instante necessitate pejerandum nobis, quam pro virando perjurio in aliud crimen gravius esse divertendum. Denique iuravit David e. per Dominum occidere Nabal virum stultum & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail femina prudens mox remisit minas, & vocavit ensem in vaginam, neque aliquid culpa letali perjurio contraxisse doluit.

C. VII. ¶ De duobus malis minus eligi oportet.

Idem ibid.

NON d. solum in iurando, sed in omni, quod agimus, hæc est moderatio solertius observanda: ut si in iralem forte lapsum versuti hostis in ciderimus infidus, in quo sine aliquo peccati contagio surgere non possimus illum potius evadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpeffuros esse cernimus.

C. VIII. ¶ Tolerabilius est iuramentum non implere, quam quod turpe est facere.

Item Ambrosius de officiis, lib. 3. c. 11.

VNUSQUISQUE e. simplicem sermonem proferat: in suum in sanctificatione possideat: nec fratrem suum circumscriptio verborum inducat: nihil promittit inhonestum: aut si promiserit, tolerabilius est promissum non facere, quam facere quod turpe sit. Sæpe plerique constringunt seipfos iurandi sacramento, & cum ipsi cognoverint, promittendum non fuisse, sacramenti tamen contemplatione faciunt quod spondentur: sicut de Herode supra scripsimus, qui f. salutari præmium turpiter promissit, crudeliter solvit. Turpe quod regnum pro saltatione promittitur; crudele, quod mors Prophetae pro iurandæ religionis donatur. Quanto tolerabilius tali fuisset perjurium sacramenti: si tamen perjurium possit dici, quod ebrius inter viam iuraverat, quod eviratus i. inter saltantium choros promiserat. Infertur disco Prophetae caput, & hoc affirmatum est fidei esse, quod amentis fuit. & post pauca de propheta h. differens. Miserabilis, inquit, necessitas, quæ solvitur particidii. Melius est non vovere, quam vovere, quod sibi is, cui promittitur, nolit exolvere. & post paululum ¶ Non semper igitur promissa solvenda omnia sunt. Denique i. ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut scriptura indicat.

¶ Eviratus] Emendatum est ex B. Ambrosio & Ivo. Ita etiam legitur, & iuratus.

C. IX. ¶ Incommutabilis Deus quandoque sua mutat statuta.

Item ex concilio Toletano VIII. c. 2.

INcommutabilis, eademque semper existens Dei natura, parcens sua sæpe in sacris literis legitur mutata promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. Unde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis, eisdemque deitatis, licet sint dicta firmissima, crebrius

a Et glossa ordinaria in cap. 14. Matthæ, in versu. iuramentum b Infra eodem si aliquid, cap. 16. Burchard. lib. 12. Ivo p. 12. cap. 15. & 75. Panm. l. 3. c. 94. & 115. c. 1. Reg. 11. d. Ivo p. 12. cap. 16. Panm. l. 3. c. 95. In Tolet. 8. c. 2. e. Ivo p. 12. c. 17. Panm. l. 3. c. 96. f. Matth. 14. g. homicidio. Ivo ibid. h. Iud. 11. i. Ivo p. 12. non semper.





tamen eius & iuramenta leguntur, & poenitentia: quæ factis extant mysteriis adopena. Iurare namque Dei, est à seipso nullatenus ordinata convellere: poenitere vero, eadem ordinata, cum voluerit, immutare. Sic per Hieroniam a dicit: [ Repente loquar adversum gentem, & adversum regnum, ut eradiciem, & destruiam, & disperdam illud. Si poenitentiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.]

¶ Iuramentum huius capituli emendatum est ex recentioribus editionibus conciliorum Colonienfis, & eodice Lucensi regio. In venetibus autem editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, duo-  
 ¶ Insuper nonnulli Dominici post versic. incedenda. quod in ipso concilio antecedit huic capitulo sequitur continetur. Etenim immutabilis deitatis licet dicta sint firmissima, crebro tamen, &c. intermediis amissa.

**C. X.** ¶ Sapientia est revocare, quod male loquitur.  
 Item Augustinus.

**M**agna sapientia est revocare hominem, quod male locutus est.

**C. XI.** ¶ Quæ poenitentia facit, qui illicitum iuramentum facit.  
 Item ex concilio Herdenfi, c. 8. b

**Q**ui iuramento se obligaverit, ut litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat, pro perjurio uno anno à communione corporis & sanguinis Domini segregatus, reatum suum elemosynis, fletibus, & quantis poterit jejuniis absolvat. Ad charitatem vero, quæ e operit multitudinem peccatorum, celeriter venire festinet.

**C. XII.** ¶ Non omnia promissa solvenda sunt.  
 Item Ambrosius lib. 3. officiorum, c. 12. d

**N**on semper promissa omnia solvenda sunt. Denique si Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut sapientia indicat.

**C. XIII.** ¶ De eodem.  
 Item Lidorus sententiarum lib. 2. c. 31.

**N**on est observandum iuramentum, quo malum incaute promittitur: veluti si quisquam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem pollicetur. Tolerabilis est enim non implere sacramentum, quam permanere in stupri flagitio.

**C. XIV.** ¶ Male iurans poenitentiam agat.  
 Item ex concilio Toletano, c. 8.

**N**ecessè est, ut male iurans dignam poenitentiam agat, eò quòd nomen Domini contra præceptum illius sumpsit in vanum: quia in Exodo scriptum est: [Nec enim infontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.]

¶ Verba propria huius & sequentis capituli non sunt in canone secundo concilio Toletano editi: ex quo tamen citant Rabanus in lib. poenitent. 21. & Burchardus lib. 12. c. 25. Coniunctè enim hoc assertum cum eo, quæ in secundo illo canone leguntur. Item vero Burchardus, c. 7. citat ex Toletano, c. 9. Ivo autem absolute ex Toletano. Sunt q. apud ipsos hæc duo capita coniuncta, quemadmodum & in aliquot versibus Gratiani exemplaribus, sine voce ista, Item.

**C. XV.**  
 [Item] & in Levitico g.

a Hierem. 21. b Burch. lib. 12. c. 27. Ivo part. 12. c. 84. Rabanus in part. 2. c. 10. c 1 Pet. 4. d In Tolet. c. 2. sup. ead. unusquisque in fine. Ivo part. 12. c. 27. Pann. lib. 8. c. 102. Concil. Tolet. 8. c. 2. Beda in Genesibus, c. 39. Glossa ordinaria in ca. 14. Matth. Polyc. 1. 6. tit. 12. Burch. lib. 12. c. 1. e Ivo part. 12. c. 36. & 67. Pannorm. lib. 8. c. 118. f Rabanus lib. poenit. cap. 21. Burch. lib. 12. c. 7. & 27. Ivo p. 12. c. 64. g Levit. 19.

**N**on pejerabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus. ] Malum tamen, quod facturum se sacramento devoverit, omnino non faciat, quia stulta vota frangenda sunt.

¶ Ita etiam ceteri collectores. Sed supra ead. caput, si aliquid. isdem verbus assertur ex Beda, apud quem habetur, ut ibi est indicatum.

**C. XVI.** ¶ Iuramentum, quo malum incaute promittitur, non est servandum.  
 Item ex decreto Soteris Papæ, c. 3.

**S**i aliquid forte incaute nos iurasse contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, illud consilio salubriore mutandum noverimus: & magis instante necessitate pejerandum b nobis, quam pro i factio iuramento in aliud crimen majus esse divertendum.

¶ Pro facto ] Apud Irenæum & in Pannormia legitur, pro vitando perjurio, ut sup. ead. c. 6. In Polycarpo autem, profecto in aliud. Anselmus habet quemadmodum Gratianus.

**C. XVII.** ¶ Temeritas emendatur, cum incaute definitio solvitur.  
 Item ex concilio Eliberitano, c. 3.

**D**efinitio à incauta laudabiliter solvenda est: nec est pravariatio, sed temeritatis emendatio.

¶ Ivo citat ut Gratianus. Burchardus autem ex concilio Hibernensi, & sic est in manuscripta collectione canonum incerti auctoris.

**C. XVIII.** ¶ Illicitum iuramentum non est servandum.  
 Idem.

**A**ctione 1 quarta & septimæ synodi [Ioannes Apocrypharius orientalium sedium dixit. Significat sermo patris nostri Sophronii, quòd melius sit jurantem pejerare, quam servare sacramentum in fractione sacramentum imaginum.] Hoc autem dicimus, quia sacramento quidam se exculant. Tharasius patriarcha dixit. Quia 2 pater Sophronius noverat bonitatem Dei, propterea transgredi voluit impium iuramentum. & paulo post. ¶ Tharasius Patriarcha dixit. Herodes servavit iuramentum, & periit: Petrus vero negavit cum iuramento, & conversus flevit, & salvatus est. Omne enim peccatum bonus Deus indulget, si quis ex toto corde poeniteat. Sancta synodus dixit. Si nos docet sancta scriptura. Item Leontius episcopus Phocæ dixit. Scriptum est. [Iuramentum mendax ne diligatis.] Quia de causa iuramentum nostrum mendax dissolvatur, quasi nullam habens virtutem.

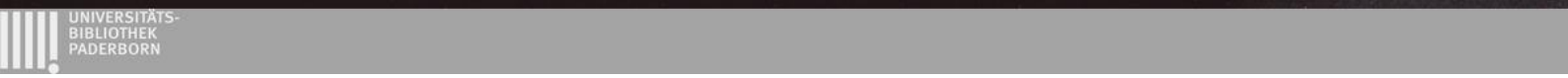
¶ Actione quarta septimæ synodi ] Hæc verba in uno versu Gratiani codice sunt titulus (quemadmodum & apud Irenæum,) initium vero capituli est, Ioannes, &c. & versio hæc non est Anastasi bibliothecarii.

¶ Quia pater ] Aliter habet locus ille synodi. Ubi enim ex Limonario, seu horto spiritali, cuius auctor est Sophronius, refertur concilium Abbatis Theodori Eliota datum anclio, ut iuramentum diabolo præstitum, de non adoranda imagine Virginis Mariae, Iesum infantem gestantis nullo modo servaret.

**C. XIX.** ¶ Non observentur iuramenta, quæ sunt contra divina mandata.  
 Idem Lidorus.

**S**i quis præventus fuerit, ut definit agere aliquid seorum, quæ non placent Deo, poenitentiam agat: & quod contra mandatum Domini statutum est, in irritum revocetur. Item Hieronymus in libro de natura rerum. ¶ Tribus siquidem modis iuramenta contracta solvenda sunt. Primo, cum quis malè iurat. Secundo,

a Sup. ead. si aliquid Polyc. 1. 6. tit. 11. Ansel. 1. 1. c. 73. Ivo p. 12. c. 75. Pann. lib. 8. c. 118. b al. perjurandum. c al. Hibernensi. d Burch. lib. 12. c. 25. Ivo part. 12. c. 80. e Sentent. 3. distinct. 30. Ivo p. 12. c. 25. Pann. lib. 8. c. 98. 100. In Limonario, c. 17. f al. Lvo g Zachar. 8.





sum quis incaute jurat, non putans hoc esse peccatum. Tertio, si pueri vel puella in domo parentum se juramento constringerint, patribus a, postquam audierint, contradicentibus.

In libro de institutis monachorum B. Basilii Rustici interprete haec leguntur, Si quis praeventus fuerit, ut diffiniat agere aliquid eorum quae non placent Deo. In responsione vero subiacetur, poenitentiam debet agere. Et postea, oportet irrita revocare, quatenus ex praesumptione contra mandatum Dei statuuntur.

2 pars. Ecce, quod juramenta illicita laudabiliter solvantur, damnabiliter servantur. Quod tunc intelligendum est, quando juramentum illicitum deseritur, ut ad bonum redeatur. Ceterum, si propterea deseritur, ut in aliud malum transierit, illicitum sacramentum damnabiliter servatur, sed damnabiliter contemnitur.

C. XX. ¶ Non est appellanda fides, qua ad peccatum faciendum adhibetur.

Unde Augustinus de bono conjugali, c. 4.

Si ad peccatum faciendum fides adhibetur, mirum, si fides appellanda est. Veruntamen qualiscunque sit, si & contra ipsam sit, pejus sit: nisi cum propterea deseritur, ut ad veram fidem, legitimamque redeatur: id est, ut peccatum emendetur voluntatis pravitate correctae: tanquam si quis, cum hominem solus expoliare non possit, inveniat socium iniquitatis, & cum eo paciscatur, ut simul id faciant, spoliūque partiantur: quo facinore commisso totum solus auferat: dolet quidem ille, & fidem sibi non esse servatam, conqueritur. Verum in ipsa sua querela cogitare debet, potius in bona vita ipsi humanae societati fidem fuisse servandam, ne praeda iniqua ex homine fieret, si sentit, quam inique sibi in peccati societate servata non fuerit. Ille quippe utrobique perfidus, profecto sceleratior iudicandus est.

C. XXI. ¶ Si propterea fides non servatur, ut ad bonum redeatur, non ideo violari dicitur.

Idem ibidem.

Mulier e, si fide conjugali violata, fidem servet adultero, utique mala est: sed si nec adultero, peior est. Porro si eam flagitii poeniteat, & ad castitatem rediens conjugalem, pacta ac placita adulterina rescindat, miror, si eam fidei violatricem vel ipse adulter putabit.

Ex his itaque apparet, quod si quisquam, ut diximus, illicitum juramentum non servaverit, ut in aliud malum perniciosum declinet, tanto gravius delinquit, quanto damnabilius accenduntur peccata peccati. Si autem propterea deseritur, ut ad bonum redeatur, nihil culpa pro tali perjurio contrahitur: potius defendendum est, si in aliquo illius juramenti occasione non deliquisse contigerit. Unde Augustinus scribit Severo Milevitano Episcopo, consulenti de quadam Hubaldo, qui consanguineis eiusdem pellicis coactus fuerat jurare, se illam diciturum in conjugem, nec matri suae vel fratribus ulterius necessaria subministraturum.

Rescribit ergo B. Augustinus, ut diximus, Severo Milevitano Episcopo, ita dicens.

C. XXII. ¶ De quadam Hubaldo, qui juravit se non ministraturum necessaria matri & fratribus.

Inter cetera, ut rogaveras, a patre nostro Ambrosio quaesivi, quid tibi charissime agendum sit de Hubaldo parochiano tuo, qui captus, & timore necis impulsus, suae concubinae juramento firmavit, ipsam in conjugem suscipere, propriamque matrem cum fratribus de domo expellere, nihilque eis alimoniam unquam impendere. Quia vero, quam prius concubinam habuerat, non est peccatum in conjugem suscipere, matrimonium sit in Deo firmum & stabile. Porro juramentum non ob hoc fuisse institutum invenitur, ut esset vinculum iniquita-

a al. Parentibus. b Iov. 12. c. 17. Pam. l. 8. c. 56. c Ivo ibid. Pam. lib. 8. c. 97.

tis, vel matricidii, vel fratricidii, seu cuiuscunque criminis. Nec credo sacramentum ad hoc debere fieri, ut iniusta juratio suorum bonorum sit iniuste jurantibus expoliatio, & accipienti aeterna damnatio. Perjurii namque percussit poena & velut homicida in extremo examine a iusto iudice degradabitur a, per quem sacrosanctum Evangelium ad iniustum & illicitum, & Deo inimicè amabile, quasi testimonium iustae & humanae petitionis adducitur. Foveat itaque Hubaldus matrem & fratres: & luceat, si coactione & timore juramenti aliquid defuit matri. Qui vero eum jurare coegerunt, quod non debuit, reatu perjurii impliciti teneantur. Injuria quippe iniuste interrogata, ejus est infamia, qui facit. Nec enim alio modo ad opprobrium coacta voluntatis trahitur, quod illicita conditio necessitatis extorrit.

3 pars. Sed cum his omnibus illicita juramenta non servanda probentur, opponitur, quod Iosue b Gabanonis, contra praecipuum Domini non deleverit, quia seniores Israel juramento curas suas firma verant. Sed notandum est, quod seniores Israel, essent a Domino esse imperatum, ut deleverint gentes terra promissionis, de cepit tamen a Gabonitu nescirent eos esse incolas terra sui promissa. Venerunt enim (ut historia refert) atritu calcamenta, & cum aridis panibus, dicerent. Viri pacifici, venimus de terra longinqua: calcamenta sunt atrita in pedibus nostris: panis deficiit in stercus nostris: audi, virum Dominum esse voluimus, & venimus componere pacem. Quod verbum placuit senioribus Israel, & si certum pacem suam sui. Post diem vero tertium, cum filii Israel appropinquarent Gabonitu, occurrerunt eis, quibus juraverant seniores Israel. Illi autem videntes se esse deceptos, voluerunt delere eos, sed pepercit eis Iosue propter juramentum seniorum Israel.

C. XXIII. ¶ Quadam, licet a Deo prohibeantur, tamen juramento firmata non sunt evitanda c.

Innocens d, credit omni verbo. Non vituperanda facilitas, sed laudanda bonitas. Hoc est innocenter esse, ignorare quod noceat: & si circumscriptur ab aliquo, de omnibus tamen bene iudicat, qui fidem esse in omnibus arbitrat. Haec igitur mentis lux devotione inclinans Iosue, ut crederet Gabonitis, testamentum pacem dedit, confirmavit societatem. Sed Iosue as eorum ventum est, deprehensa fraude quod essent finitimi, advenas se esse simulaverant, et cum scriptum se populus Patrum indignari coepit: Iosue tamen pacem, quam dederat, revocandam non censuit, quia firmata erat sacramenti religione: ne dum alienam perfidiam redargueret e, suam fidem solveret. Multavit tamen eos vilioris obsequio ministerii. Clementer sententia, sed durtior.

Illicitum ergo juramentum, quod servari prohibetur, intelligendum est, quod scitur esse illicitum, cum juratur. Si autem nescitur illicitum esse, ipsa ignorantia excusat, si putetur licitum esse, non ex ignorantia iuris, sed facti. Aliud enim est, si aliquis copula credatur esse licita, quia vesicitur esse consanguineus, vel quia creditur esse vidua: aliud, si ideo putatur licita, quia consanguineus non conjugatus, vel relictae copula nullo iure creditur esse prohibita. Illa enim est ignorantia iuris, qua neminem excusat, nisi cui permittitur ius ignorare: ibi vero ignorantia facti, qua quisque veri factusatur. Seniores autem Israel non ignorabant gentes terra promissionis ex praecipuo Domini esse delendas: sed ignorabant Gabonitas esse incolas terra promissionis. Ignorabant quidem factum, sed non ignorabant ius facti: atque ideo, nisi illicitum esset quod juraverant, tamen licite servari debuit, quod juramentum firmatum. Quod autem illicitum juramentum servari prohibetur, non est generaliter intelligendum. Juramentum g. namque, ut Hieronymus testatur super Hieremiam, debet habere tres comites, veritatem

a al. degradabitur. b Ios. c. 10. c. 10. d Innocentius, nam in vulgari erat servanda. d Prov. 14. e al. Iosue. orig. f al. feri. g sup. q. 2. annuad. veritatem. iudicium.





judicium, & iustitiam: ubi autem ista defuerint, non est juramentum, sed perjurium. Unde datur intelligi, illicitum esse juramentum, cui aliquid istorum defuerit: non tamen cuiuscunque contigerit aliquod istorum desesse, prohibetur seruari. Aliquando namque juramentum desit iustitia: veluti cum quisquam post votum castitatis dicit uxorem, juramento firmari, nunquam se ab ea discessurum: quod quoniam illicitum sit, quia iustitia sibi probatur desesse, tamen auctoritate Augustini seruari præcipitur. Hoc autem si quis contra præparata conjugia, non propter religionem iurijurandi seruari, considerat Gabasius ob solam religionem contra Domini imperium seruari. Cuius ergo omne Domini præceptum iustum sit, post se iustitiam desesse, quod ejus præcepto contrarium invenitur, licitum quoque aliquando juramento constat desesse, veluti cum propria temeritate aliquis dicitur jurat se manducaturum & biburum. Hoc quoniam levitate indiscreta illicitum probatur, non tamen ideo violari jubetur. Juramentum itaque multipliciter illicitum intelligitur. Est enim illicitum aliquando ex eo quod juratur, aliquando ex causa extrinseca venientis, aliquando ex modo jurandi. Ex eo quod juratur, tunc est illicitum juramentum, quando id, quod juratur, in sua natura vitiosum est, vel vitium adimens, ut adulterium, homicidium, & his similia: vel reparari non permittitur, veluti cum iniuria ad pacem non redire, indigentis misericorditer non subvenire. Ista, quia perficuum in se habent iniustitiam, est juramentum firmum, tamen seruari non debent. Circa hæc itaque a juramento intelligenda sunt, quia de illicitis juramentis non aliter dicitur supra statuta leguntur. Quisquis ergo se juramento firmaverit, aut quod sit, aut quod sit, vel corporalis, vel spiritalis salus admittat, vel sine quo utraque salus reparari, vel confirmari non possit, hanc promissionem servare prohibetur: quorum exempla præmissa adititè subiungunt, dum eum, qui homicidium facere, vel adulterium committere non subministrare, in adulterio perseverare, vel ad pacem cum adversario non redire, juramentum præstando promissum, salubriori consilio illicita vota observare non permittunt. Effertur id quod juratur, aliquando vitiosum, non natura sua, sed ex causa extrinseca venientibus: veluti cum aliquis post votum castitatis iurat aliquid se habiturum eam in conjugem. Conjugem namque habere, in seipso malum non est: tamen hæc ex voto permissum est. Hoc autem juramentum, etiam si illicitum sit, non tamen servare prohibetur: sed de violatione voti poenitentia sibi jubetur. Ex modo jurandi tunc est illicitum juramentum, quando quod iuratur, & in re non potest, veluti dicitur aliquis a parentibus, vel deo iuraturam, vel deus iuraturam, vel religionis vestem suscipiat, se non iuraturam firmaverit. Hoc quoniam aliquis, qui iuraturam non potest, quia opus charitatis juramento se non sustinere potest, nulla tamen auctoritate seruari prohibetur: quia nisi magis illicitum iuramentum, vel religionis vestem suscipiat, non tamen iuramentum minus salubrem promereri valet: cum nonnulli in deo iuraturam suscipiunt, & Deo dilecti inveniantur. Quod ex eo evidenter datur intelligi, quod aliquis iurat se non salubrum aliquid, quo expeditur sibi via preparaverit ad beatitudinem, dicens si se voluit salutem invenire, quod juramentum non prohibetur servare. Unde cum iuramus nos non daturus aliquid dicat, sine quo utraque salus esse non potest, est aliqua ex eis, quæ auctoritate præstatur, nulla tamen auctoritate juramentum servare prohibetur, dummodo sit nobis alia via necessarius subservandus.

**QVÆSTIO V.**

**Q**uid autem quinto loco queritur, si licitum esset, quod Archidiaconus iuraverit, an Episcopus esset reus perjurii, qui ad præcedendum Archidiaconum cogebat, facere potest dicitur. Si enim consensit patri parva cum sciente puniendus est, multa magis ille qui cogit, reus admittit criminis probatur.

a al. sciens se. Ansel. lib. 11. c. 63. Burch. lib. 12. c. 4. Ivo p. 12. c. 6. Polyc. lib. 11. c. 11. b Ansel. lib. 31. c. 64. Burch. lib. 21. c. 3. Ivo p. 12. cap. 62. c al. perjuraverit. d al. Romano. e Polyc. lib. 11. Burch. lib. 12. c. 6. Ivo part. 12. c. 33. f Polyc. lib. 11. c. 11. Ansel. lib. 11. c. 67. g al. perjuraverit. h Burch. lib. 12. c. 9. Ivo p. 12. cap. 62. Sen. 3. dist. 36. Ivo p. 12. c. 25. Pann. lib. 8. c. 108. i provocavit. orig. k Sent. ibid. Ivo p. 12. c. 30. Pann. lib. 36. c. 10. l al. contentio. m al. expressis.

**C. I.** ¶ Qui pejerare compellitur, perjurus uterque probatur. Unde Pius Papa ait.

**Q**ui compulsus à Domino sciens a perjurat, utrique sunt perjuri, & Dominus, & miles: Dominus, quia præcepit: miles, quia plus Dominum, quam animam dilexit. Si liber est, quadraginta dies in pane & aqua poeniteat, & septem sequentes annos: si servus ejusdem, tres quadragenas & legitimas setias poeniteat.

¶ Anselmus hoc carat ex Penitentiali Theodori, quem admodum Durhardus & Ivo seq. capit.

**C. II.** ¶ Poenitentia ejus, qui in manu Episcopi, aut in cruce consecrata pejerat. Idem.

**Q**ui b pejerat se in manu Episcopi, aut in cruce consecrata, tres annos poeniteat: si vero in cruce non consecrata, annum unum poeniteat: Qui autem coactus fuerit, & ignorans se pejeraverit, & postea cognoscit, tres quadragenas poeniteat.

**C. III.** ¶ Quis poenā sit ferendus, qui necessitate coactus perjurat. Item ex Penitentiali Theodori d.

**I.** Si quis coactus pro vita redimenda, vel pro qualibet causa vel necessitate perjurat, quia plus corpus, quam animam dilexit, tres quadragenas poeniteat. Alii vero iudicant tres annos, unum ex his in pane & aqua.

**C. IV.** ¶ Qui pejerat, & alios pejerare facit, quā poenā sit ferendus. Item Gelasius Papa.

**II.** Si quis pejeraverit, & alios sciens in perjurium duxerit, quadraginta dies poeniteat in pane & aqua, & septem sequentes annos, & nunquam sit sine poenitentia: & alii, si consilii fuerint, similiter poeniteant.

¶ Polycarpus tribuit hoc Pio: ceteri vero iudicant collectores Pelago.

**C. V.** ¶ Homicidam vincit, qui sciens ad perjurium hominem compellit. Item Augustinus in sermone de decollatione S. Iohannis, [id est, serm. 11. de Sancto.]

**I**lle b, qui hominem provocat ad iuramentum, & scit eum falsum esse iuraturum, vincit homicidam quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imò duas animas, & ejus, quem jurare provocavit, & suam. Scis verum esse quod dicis, & falsum esse quod ille dicit, & jurare compellis? Ecce jurat, ecce pejerat, ecce perit: Tu quid invenisti? imò & tu peristi, qui de illius morte te facere voluisti.

**C. VI.** ¶ Non peccat, qui juramentum exigit ab eo, quem nescit falsum iurare. Idem in sermone de perjurio [id est, in sermone de verbis Apostoli 130. al. 28.]

**Q**ui exigit juramentum, multum interest, si nescit illum falsum iuraturum, an scit. Si enim nescit, & ided dicit, iura mihi, ut fides ei fiat, non i. est peccatum: tamen humana tentatio i. est. Si autem scit eum fecisse, novit fecisse, videt fecisse, & cogit iurare, homicida est. Ille enim suo se perjurio perimit: sed iste manum interficientis & impressit m, & pressit.

a al. sciens se. Ansel. lib. 11. c. 63. Burch. lib. 12. c. 4. Ivo p. 12. c. 6. Polyc. lib. 11. c. 11. b Ansel. lib. 31. c. 64. Burch. lib. 21. c. 3. Ivo p. 12. cap. 62. c al. perjuraverit. d al. Romano. e Polyc. lib. 11. Burch. lib. 12. c. 6. Ivo part. 12. c. 33. f Polyc. lib. 11. c. 11. Ansel. lib. 11. c. 67. g al. perjuraverit. h Burch. lib. 12. c. 9. Ivo p. 12. cap. 62. Sen. 3. dist. 36. Ivo p. 12. c. 25. Pann. lib. 8. c. 108. i provocavit. orig. k Sent. ibid. Ivo p. 12. c. 30. Pann. lib. 36. c. 10. l al. contentio. m al. expressis.

